

Vaalipiirijakouudistuksesta: 15 vaalipiiriä – 13 vaalipiiriksi (EK-vaalit 2015)

Eduskuntavaaleissa tavoitellaan 1) poliittista suhteellisuutta ja 2) alueellista edustavuutta. Vaalipiirijaon muuttamisen tärkein peruste oli parantaa poliittisen suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa. Vanha vaalijärjestelmä turvasi hyvin alueellisen edustavuuden eduskunnassa, mutta poliittinen suhteellisuus ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi europarlamenttivaaleissa poliittinen suhteellisuus toteutuu, koska maa on yksi vaalipiiri.

Piilevällä äänikynnyksellä tarkoitetaan sitä laskennallista osuutta vaalipiirissä annetuista äänistä, joka takaa puolueelle tai muulle ehdokkaan asettaneelle ryhmitymälle vähintään yhden edustajanpaikan.

Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärä määräytyy kunkin vaalipiirin asukasmäärän perusteella. Pienissä vaalipiireissä kansanedustajan paikkaan tarvitaan suurempi osuus vaalipiirissä annetuista äänistä kuin suurissa vaalipiireissä. Tämän katsotaan asettavan pienten ja suurten vaalipiirien äänestäjät keskenään eriarvoiseen asemaan. Todennäköisyys, että niin sanottua pientä puoluetta äänestävän ehdokas tulisi valituksi, on vähäisempi pienessä vaalipiirissä kuin suuressa vaalipiirissä. Pienet ja keskisuuret puolueet ovatkin tehneet usein vaaliliittoja saadakseen ehdokkaita läpi.

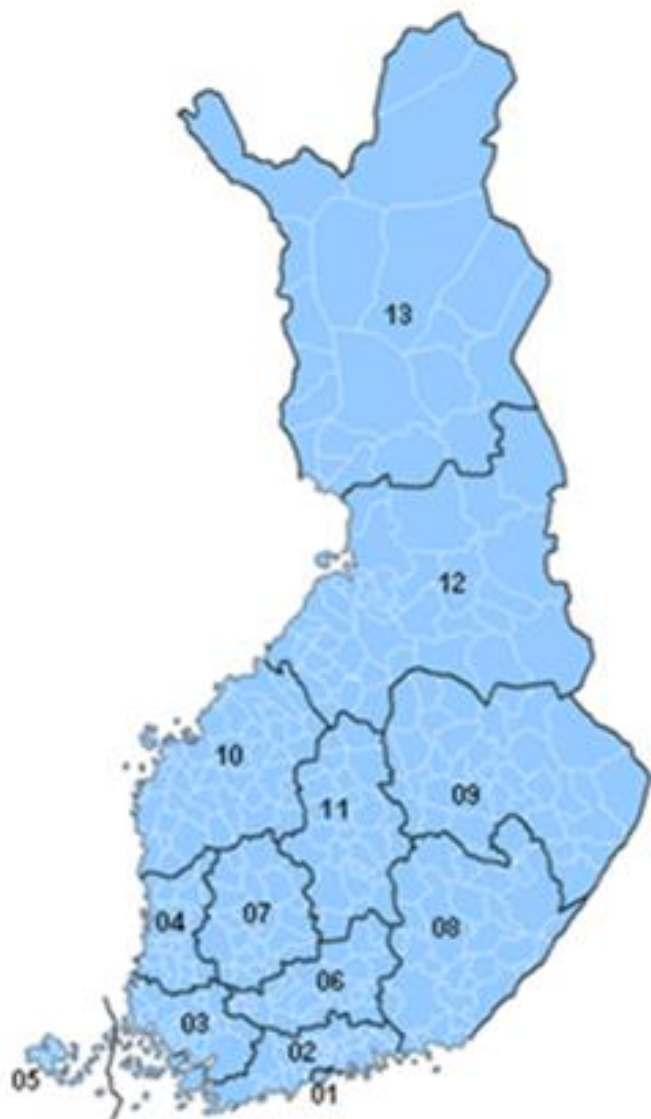
Vaalipiirit eivät väestöltään voi olla yhtä suuria esim. muuttoliikkeen vuoksi (Etelä-Suomi). Maantieteellisesti erittäin laajat vaalipiirit aiheuttaisivat ongelmia paitsi alueellisen edustavuuden kannalta, myös kansanedustajaehdokkaiden käytännön vaalityön kannalta.

Tutkimusten mukaan pienissä vaalipiireissä on 1) vähemmän puolueita ehdolla kuin suurissa vaalipiireissä. 2) Äänestysaktiivisuus on pienissä vaalipiireissä matalampi kuin suurissa vaalipiireissä. Lisäksi pienissä vaalipiireissä on tutkimuksen mukaan 3) enemmän taktista äänestämistä: äänestetään puoluetta ja ehdokasta, jolla arvioidaan olevan hyvät läpimenomahdollisuudet. 4) Pienissä vaalipiireissä on enemmän puolueita, jotka eivät saa vaaleissa yhtään paikkaa. 5) Suurten puolueiden osuus paikoista on pienissä vaalipiireissä paljon suurempi kuin niiden osuus äänistä. 6) Nuoret, naiset ja vähemmistöt menestyvät vaaleissa ehdokkaana suhteellisesti huonommin pienissä vaalipiireissä. 7) Äänen vaikuttavuus pienissä vaalipiireissä on heikompi, sillä niissä on enemmän ”hukkaan menneitä” ääniä. Äänestäjällä ei ole ”kuluttajansuojaa”.

Uusissa vaalipiireissä piilevä äänikynnys alenee merkittävästi (Etelä-Savo 14,6; Kaakkois-Suomi 5,6) Pienemmillä puolueilla ennustetaan olevan parempi mahdollisuus saada ehdokkaitaan läpi, minkä arvioidaan nostavan pienempien puolueiden paikkamäärää kevään 2015 eduskuntavaaleissa.

Vaalipiiriuudistus pähkinänkuoressa:

Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan vaalipiirit yhdistyivät Savo-Karjalan vaalipiiriksi ja Etelä-Savon ja Kymen vaalipiirit yhdistyivät Kaakkois-Suomen vaalipiiriksi. Vaalipiirejä ennen 15, nyt 13.

Taulukko 10.7. Puolueiden kannatus Kaakkois-Suomen ja Savo-Karjalan vaalipiireissä vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

	KESK	KOK	PS	SDP	VIHR	VAS	KD
Kaakkois-Suomen vaalipiiri	25,2	15,9	21,1	22,2	6,4	3,0	4,5
Muutos vrt. 2011 (%)	5,0	-0,8	-1,3	-2,1	1,2	-1,6	-1,4
Edustajapaikat	5	3	4	4	1	0	0
Muutos vrt. 2011	+1	0	0	-2	+1	0	-1
Savo-Karjalan vaalipiiri	32,5	11,5	19,7	16,0	6,7	5,9	6,3
Muutos vrt. 2011 (%)	6,8	-2,5	-2,0	-5,6	1,3	-0,9	2,8
Edustajapaikat	6	2	3	2	1	1	1
Muutos vrt. 2011	+1	0	0	-2	+1	0	+1

Tutkittua tietoa vaalipiiriuudistuksesta:

- Äänestysprosentti laski -1% yksikköä (syynä voi olla myös Itä-Suomen aluekehitys)
- Ehdokasasettelu ei suosinut suuria kaupunkeja
- Maakuntarajat säilyivät äänten jakautumisessa
- Poliittinen suhteellisuus parani, koska useampi puolue sai Itä-Suomesta ehdokkaita läpi (vihreät +1)
- Ehdokkaiden kampanjakulut kohosivat muuta maata enemmän +19%
- Uudistus saattoi suosia tunnettuja ehdokkaita